

RŪKANČIŲ STUDENTŲ ŽINIOS APIE RŪKymo ĮTAKĄ BURNOS SVEIKATAI

Irena Mikalaukaitė, Kristina Saldūnaitė

Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Burnos priežiūros ir vaikų odontologijos klinika

Raktažodžiai: rūkymas, burnos sveikata, rūkančių burnos higiena.

Santrauka

Rūkymas yra svarbus daugelio ligų rizikos veiksnys. Kiekvienais metais nuo nikotino sukeltų ligų pasaulyje miršta apie 5 milijonus žmonių, Lietuvoje apie 7-8 tūkstančius. Daugelio šalių mokslininkų atlikti tyrimai įrodė nenuginčijamą rūkymo žalą žmogui ir ypač burnos sveikatai.

Darbo tikslas – išanalizuoti rūkančių studentų žinias apie rūkymo įtaką burnos sveikatai.

Tyrimo medžiaga ir metodai. Momentinis tyrimas buvo atliekamas 2016 m. vasario-kovo mėnesiais. Tyrime dalyvavo 148 studentai, studijuojantys Kauno Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų bei Ekonomikos ir vadybos fakultetuose. Naudotas anoniminis klausimynas.

Rezultatai. Atlikto tyrimo duomenimis, 58,1 proc. tyrime dalyvavusių studentų dažniau ar rečiau rūko. Beveik absoliuti dauguma (94,2 proc.) tirtų studentų nurodė, jog rūkymas kenkia burnos sveikatai. Didžioji dalis rūkančių studentų žino, jog šis įprotis sukelia plaučių (95,3 proc.) ir burnos (90,7 proc.) vėžį. Daugiau nei pusė (62,8 proc.) studentų žino, kad rūkymas yra susijęs su širdies ir kraujagyslių ligomis. Kad rūkymas kenkia sveikatai, rūkantys studentai dažniausiai sužino iš interneto (95,3 proc.) ir žiniasklaidos (94,2 proc.).

Išvados. Tyrimo duomenys parodė, kad rūkantys studentai žino, jog rūkymas kenkia jų burnos sveikatai (94,2 proc.), tačiau tik 14,0 proc. žino, kad rūkymas lemia periodonto ligų išsivystymą ir progresavimą.

Įvadas

Rūkant burnos gleivinė veikiama vietiskai karščiu ir kenksmingais cheminiais nikotino junginiais, todėl prasideda stiprus gleivinės dirginimas, didesnis periodonto

jungties netekimas ir alveolės kaulo rezorbcija. Dėl sisteminio nikotino poveikio susiaurėja smulkiosios burnos ertmės kraujagyslės, dantenos pasidaro pilkšvos ar šviesiai raudonos. Rūkančių asmenų dantenu uždegimas mažiau pastebimas dėl mažesnio dantenu kraujavimo [1]. Taip pat sulėtėja atsakas į infekciją, lėčiau gyja žaizdos, burnos ertmės audiniai blogiau atsistato po konservatyvaus ar chirurginio gydymo, dažnesnės pooperacinės komplikacijos [2]. Tabako išskiriamos medžiagos paveikia skonio receptorių, todėl sutrinka rūkančių skonio jutimas [3]. Stebimas pypkes rūkančių asmenų vietinis dantų nudilimas, o apsinuoginęs dentinas stipriai nudažomas tabako pigmentais [4]. Taip pat rūkymas lemia stomatitą, recesijas, ūminį nekrozinį gingivitą, skatina dantų akmenų formavimąsi, halitozę, greitina dantų ėduonies, burnos ertmės kandidozės išsivystymą, gėrybinius ir piktybinius burnos gleivinės pakitimus [5-7]. Šis žalingas įprotis tiesiogiai susijęs ir su bene labiausiai paplitusiomis burnos ertmės – periodonto ligomis [8]. Rūkymas yra reikšmingas periodonto ligų rizikos veiksnys kaip ir bloga burnos higiena.

Darbo tikslas – išanalizuoti rūkančių studentų žinias apie rūkymo įtaką burnos sveikatai.

Tyrimo medžiaga ir metodas

Momentinis tyrimas buvo atliekamas 2016 m. vasario-kovo mėnesiais. Atsitiktinės atrankos būdu atrinkti 148 asmenys, studijuojantys Kauno Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų bei Ekonomikos ir vadybos fakultetuose. Tyrimui gautas LSMU (MA) Bioetikos centro leidimas ir Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių

1 lentelė. Tyrimo dalyvių pasiskirstymas pagal lytį ($\chi^2=4,77$, $df=1$, $p<0,05$)

Fakultetas	Lytis	
	Moterys	Vyrai
Humanitarinių mokslų	58 (80,6)	14 (19,4)
Ekonomikos ir vadybos	49 (64,5)	27 (35,5)

mokslų fakulteto dekanı bei Ekonomikos ir vadybos fakulteto dekanı leidimai. Studentams buvo pateiktas anoniminis klausimynas. Prieš pildant anketą buvo gautas studentų sutikimas. Tiriamųjų pasiskirstymas pateiktas 1 lentelėje.

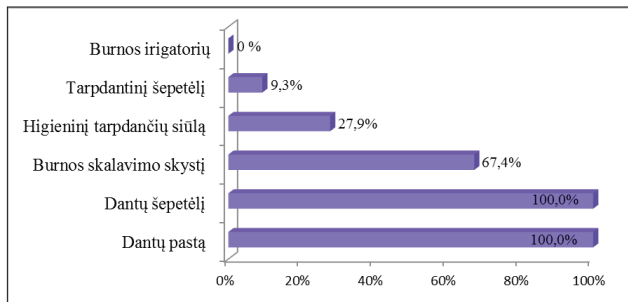
Statistinė analizė atlikta SPSS 21.0 paketu. Duomenys buvo analizuojami pasitelkiant aprašomąją statistiką. Hipotezėms tikrinti buvo naudojama aprašomoji statistika ir χ^2 kriterijus. Pasirinktas reikšmingumo lygmuo – 0,05 [9].

Tyrimo rezultatai ir jų aptarimas

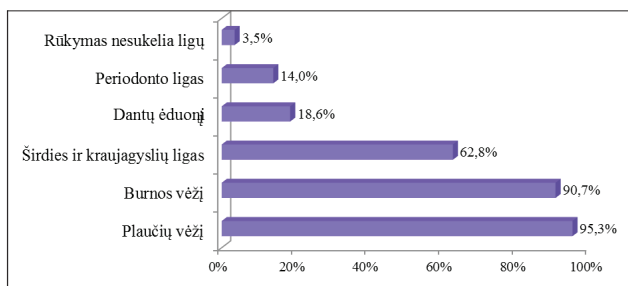
Tyrimo duomenys parodė, kad daugiau kaip pusė (58,1 proc.) tyrimo dalyvavusių respondentų nurodė, jog rūko. Nustatyta, kad rūkančių studentų vyrų (73,2 proc.) yra statistiškai reikšmingai daugiau nei moterų (52,3 proc.) ($p < 0,05$). Kasdien surūkančių nors po vieną cigaretę yra daugiau nei pusė (60,5 proc.), o kasdien rūkančių vyrų yra daugiau nei moterų.

Analizuojant rūkymo trukmę nustatyta, kad respondentai, rūkantys nuo vienerių iki penkerių metų, sudaro 65,1 proc. tyrimo dalyvavusių asmenų, iki vienerių metų rūkantys – 18,6 proc., o rūkantys ilgiau nei penkerius metus – 16,3 proc. respondentų. Tyrimo rezultatai parodė, kad daugiau kaip pusė rūkančių studentų per parą surūko iki penkių cigarečių (52,3 proc.).

Tyrimo tikslas buvo išsiaiškinti studentų žinias apie

1 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal naudojamą burnos priežiūros priemonę

2 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal žinias, kokias ligas sukelia rūkymas

burnos higienos įgūdžius bei burnos sveikatą. Didžioji dalis studentų dantis valo 2 kartus per dieną (83,7 proc.) ir tik nedidelė dalis – vieną kartą per dieną (16,3 proc.). Tyrimo rezultatai parodė, kad du kartus per dieną dantis valančių studentų moterų (91,1 proc.) yra statistiškai reikšmingai daugiau nei vyrų (70,0 proc.) ($p < 0,05$).

Gauti rezultatai parodė, kad visi tyrimo dalyvavę studentai naudoja dantų pastą ir dantų šepetėlį. Daugiau nei pusė (67,4 proc.) studentų naudoja burnos skalavimo skystį, šiek tiek daugiau nei ketvirtadalis (27,9 proc.) – higieninį tarpdančių siūlą (1 pav.).

Analizuojant tyrimo duomenis nustatyta, kad studentės moterys (39,3 proc.) statistiškai reikšmingai dažniau nei studentai vyrai (6,7 proc.) naudoja higieninį tarpdančių siūlą ir tarpdančių šepetėlį (14,3 proc.) ($p < 0,05$).

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad tik 41,9 proc. respondentų, valydami dantis šepetėliu, kenčia dėl kraujuojančių dantenu. Nustatyta, jog rūkančių asmenų dantenu uždegimas mažiau pastebimas, nes jiems mažiau kraujuoja dantenos nei nerūkantiems [1]. Tai patvirtina mūsų atlikto tyrimo rezultatai: daugiau nei pusė (61,6 proc.) rūkančių studentų nurodė, jog jų dantenos nekraujuoja. Studentai vyrai (73,3 proc.) statistiškai reikšmingai dažniau nurodo, kad jiems kraujuoja dantenos, nei studentės moterys (48,2 proc.) ($p < 0,05$). Rezultatai parodė, kad 23,3 proc. respondentų dantenos kraujuoja ilgiau nei metus, ir dažniau tai pažymi vyrai (43,3 proc.).

Pasikeitusią dantų spalvą pastebėjo statistiškai reikšmingai didesnė dalis tyrimo dalyvavusių studentų vyrų (20,0 proc.) nei studentų moterų (1,8 proc.) ($p < 0,05$).

Analizuodami respondentų savo burnos būklės vertinimą, nustatėme, kad turintys pažeistų dantų nurodė statistiškai reikšmingai daugiau studentų vyrų (70,0 proc.) negu studentų moterų (28,6 proc.) ($p < 0,05$). Tyrimo rezultatai parodė, kad studentai vyrai (66,7 proc.) reikšmingai dažniau jaučia skonio pakitimus negu moterys (8,9 proc.) ($p < 0,05$). Nustatyta, jog asmenys, kurie atsisakė šio žalingo įpročio, jau po kelių dienų pradėjo geriau jausti kvapą, pagerėjo jų skonio jutimas [4].

Atliekant gautų duomenų analizę nustatyta, kad dažniausiai studentai pas burnos higienistą ar gydytoją odontologą lankosi vieną kartą per metus (55,8 proc.). Tyrimo duomenimis, studentės moterys 2 kartus per metus lankosi pas specialistą statistiškai reikšmingai dažniau (25,0 proc.) nei studentai vyrai (10,0 proc.) ($p < 0,05$). Gauti rezultatai parodė, kad dažniausiai respondentų apsilankymo pas specialistą priežastis yra danties skausmas (61,6 proc.).

Analizuojant gautus rezultatus nustatyta, kad 94,2 proc. respondentų žino apie rūkymo žalą organizmui. Tyrimo rezultatai parodė, kad jie žino, jog rūkymas turi įtakos burnos

vėžio (90,7 proc.), plaučių vėžio (95,3 proc.) išsivystymui (2 pav.).

Panašius duomenis pateikia ir kiti tyrimai, respondentai žinojo, kad rūkymas gali sukelti plaučių vėžį, didina riziką susirgti širdies ligomis [10]. Rūkymas gali turėti įtakos burnos ertmės vėžio išsivystymui [11, 12]. Mūsų tyrimo duomenys parodė, kad 62,8 proc. respondentų žino apie rūkymo įtaką širdies ir kraujagyslių ligoms išsivystyti. Tai patvirtina ir kitos studijos [13].

Mūsų tyrimo respondentai atskleidė, kad dažniausiai apie rūkymo žalą sužino iš informacinių priemonių (95,3 proc.), žiniasklaidos (94,2 proc.), o iš burnos higienisto ar gydytojo odontologo – tik 32,6 proc. Panašius duomenis pateikia ir kiti tyrėjai. Jie atskleidė, jog atsakydami į šį klausimą rūkantys asmenys pirmoje vietoje įvardija televiziją ir radiją, toliau eina draugai, kolegos, informacija ant cigarečių pakelio, gydytojo, laikraščių ir žurnalų, odontologo ar asmens, sirgusio burnos ar ryklės vėžiu, informacija [14].

Išvados

1. Įvertinus rūkančių studentų burnos priežiūros įpročius paaiškėjo, kad 2 kartus per dieną valo dantis dažniau moterys (91,1 proc.) nei vyrai (70,0 proc.). Visi tyrime dalyvavę respondentai nurodė, kad naudoja dantų pastą ir dantų šepetėlį, tačiau tarpdančių higienos priemonės naudoja tik trečdalis (27,9 proc.) respondentų.

2. Rūkantys studentai žino, jog rūkymas sukelia plaučių vėžį (95,3 proc.), turi įtakos širdies ir kraujagyslių ligoms (34,9 proc.). Tačiau tik 14 proc. respondentų žino, kad rūkymas lemia periodonto ligų išsivystymą bei progresavimą.

3. Anketinė apklausa parodė, kad pasikeitusią dantų spalvą pastebėjo 77,9 proc., skonio pasikeitimus jaučia 29,1 proc. tirtų asmenų, tačiau pas gydytoją odontologą respondentai dažniausiai lankosi tik esant dantų skausmui (61,6 proc.).

Literatūra

1. Peruzzo DC, Gimenes JH, Taiete T, Casarin RC, Feres M, Sallum EA, Casati MZ, Kantovitz KR, Nociti FH Jr. Impact of smoking on experimental gingivitis. A clinical, microbiological and immunological prospective study. *J Periodontal Res* 2016 Mar. <https://doi.org/10.1111/jre.12363>
2. Tsz Kin Ng, Li Huang, Di Cao, Yolanda Wong-Ying Yip, Wai Ming Tsang, Gary Hin-Fai . Yam Chi Pui, Pang & Herman S. Cheung. Cigarette smoking hinders human periodontal ligament-derived stem cell proliferation, migration and differentiation potentials *Scientific Reports*. Published 16 January 2015; 5: 7828.
3. Etter JF, Ussher M, Hughes JR. A test of proposed new tobacco

- withdrawal symptoms. *Addiction* 2013 Jan;108(1):50-9. <https://doi.org/10.1111/j.1360-0443.2012.03981.x>
4. Mathias P, Silva LD, Saraiva Lde O, Costa L, Sampaio MD, de Araujo RP, Cavalcanti AN. Effect of surface sealant and repolishing procedures on the color of composite resin exposed to cigarette smoke. *Gen Dent* 2010 Jul-Aug; 58 (4):331-5.
  5. Tanner T, Kämpfi A, Päckilä J, Järvelin MR, Patinen P, Tjäderhane L, Anttonen V. Association of smoking and snuffing with dental caries occurrence in a young male population in Finland: a cross-sectional study *Acta Odontol Scand* 2014 Nov;72(8):1017-24. <https://doi.org/10.3109/00016357.2014.942877>
  6. Semlali A, Killer K, Alanazi H, Chmielewski W, Rouabhia M. Cigarette smoke condensate increases *C. albicans* adhesion, growth, biofilm formation, and EAP1, HWP1 and SAP2 gene expression. *BMC Microbiol* 2014 Mar 12;14:61. <https://doi.org/10.1186/1471-2180-14-61>
  7. Anirudh Shukla. Potentially malignant disorders of the oral cavity: a clinical study. *Indian J Otolaryngol Head Neck Surg* 2014 Jan; 66(1): 79–85. <https://doi.org/10.1007/s12070-013-0680-4>
  8. Suraj Multani, MDS. Interrelationship of smoking, lip and gingival melanin pigmentation, and periodontal status. *Addict Health* 2013 Winter-Spring; 5(1-2): 57–65.
  9. Sapagovas J., Šaferis V., Jurėnienė K., Jurkonienė R., Šimatonienė V., Šimoliūnienė R. *Statistikos ir informatikos pagrindai*. KMU, 2007; 65.
  10. Sood P, Narang R, Swathi V, Mittal L, Jha K, Gupta A. Dental patient's knowledge and perceptions about the effects of smoking and role of dentists in smoking cessation activities. *Eur J Dent* 2014 Apr; 8(2):216-23. <https://doi.org/10.4103/1305-7456.130605>
  11. Hassona Y, Sawair F, Baqain Z, Maayta W, Shahin A, Scully C. Oral cancer early detection -- a need for continuing education in Jordan. *Asian Pac J Cancer Prev* 2015;16(17):7727-30. <https://doi.org/10.7314/APJCP.2015.16.17.7727>
  12. Ghani WM, Doss JG, Jamaluddin M, Kamaruzaman D, Zain RB, Ghani WM, Doss JG. Oral cancer awareness and its determinants among a selected Malaysian population. *Asian Pac J Cancer Prev* 2013;14(3):1957-63. <https://doi.org/10.7314/APJCP.2013.14.3.1957>
  13. Nicholson AK, Borland R, Bennet PT, van der Sterren AE, Stevens M, Thomas DP. Smoking-related knowledge and health risk beliefs in a national sample of Aboriginal and Torres Strait Islander people *Med J Aust* 2015 Jun 1;202(10):S45-50. <https://doi.org/10.5694/mja14.00877>
  14. Park JH, Slack-Smith L, Smith A, Frydrych AM, O'Ferrall I, Bulsara M. Knowledge and perceptions regarding oral and pharyngeal carcinoma among adult dental patients. *Aust Dent J* 2011 Sep;56(3):284-9. <https://doi.org/10.1111/j.1834-7819.2011.01342.x>

SMOKING STUDENT'S KNOWLEDGE ABOUT THE INFLUENCE OF SMOKING ON THE ORAL HEALTH

I. Mikalauskaitė, K. Saldūnaitė

Key words: smoking, oral health, smokers oral hygiene.

Summary

Introduction. Smoking is a serious risk factor for many diseases. Every year from the nicotine-induced diseases in the world are dying about 5 million people, in Lithuania 7-8 thousand. In many countries scientific researches demonstrated the dangers of smoking to human oral health.

Objective. Analyze smoking students's knowledge about the influence of smoking on the oral health.

Materials and Methods. During the months of February – March of the 2016, the study was carried out, which included 148 students enrolled at Kaunas Vytautas Magnus University of Humanities and Economics and Management faculties. Used an anonymous questionnaire.

Results. The data from this study shows that 58,1 % students

more or less smoking. Assessment of smoking students' knowledge, about the effects of smoking on the oral tissue, almost overwhelming majority (94,2 %) indicated that smoking is bad for the health of the mouth. The vast majority of students who smoke, knew that smoking cause lung (95,3 %) and oral (90,7 %) cancer. More than half (62,8 %) of the students knew, that cigarette smoking is associated with cardiovascular diseases. The most often smoking students gets the knowledge of the smoke impact on the oral tissue from internet (95,3 %) and media (94,2 %).

Conclusion. Data from this study revealed that respondents know that smoking is bad for the health of the mouth (94,2 %). But only 14 % respondents are aware that smoking effects the periodontal disease emergence and progression.

Correspondence to: irenamika@hotmail.com

Gauta 2016-10-31

KVIEČIAME PRENUMERUOTI "SVEIKATOS MOKSLŲ" ŽURNALĄ 2017 METAIS!

Žurnalas "Sveikatos mokslai" (Index Copernicus, EBSCO host (Academic Search Complete), Gale (Academic OneFile), ProQuest (Ulrich's, Summon), Australia (ERA) 2012 Journal List (ERA ID 34962) skirtas visų specialybių gydytojams, slaugytojams ir kitiems specialistams, spausdina mokslinius straipsnius lietuvių, anglų kalbomis. Reikalavimai straipsniams atitinka mokslo leidiniams keliamus reikalavimus.

Žurnalas kioskuose neparduodamas.

Žurnalą, kuris leidžiamas kartą per du mėnesius, galima užsiprenumeruoti visuose Lietuvos pašto skyriuose, taip pat internetu: www.prenumeruok.lt

Prenumeratos kaina nesikeičia: visiems metams – 34,75 EUR, šešiams mėnesiams – 17,37 EUR, keturiems mėnesiams – 11,58 EUR, dviem mėnesiams – 5,79 EUR.

Prenumeratos kodas: 5348.

Žurnalo autoriams straipsnių spausdinimas mokamas.

Redakcija